

Міністерство освіти і науки України
ХЕРСОНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

**Освітньо-наукова програма третього
(освітньо-наукового) рівня вищої освіти**

ІСТОРІЯ ТА АРХЕОЛОГІЯ

Галузь знань – 03 Гуманітарні науки
Спеціальність – 032 Історія та археологія
Ступінь вищої освіти – доктор філософії

ЗАТВЕРДЖЕНО
вченою радою Херсонського
державного університету
Голова вченої ради ХДУ
(Володимир ОЛЕКСЕНКО)
(протокол № 14 від «29» червня 2023 р.)

ОНП вводиться в дію
з «29» червня 2023 р.

В.о. ректора Херсонського державного університету
(Сергій ОМЕЛЬЧУК)
(наказ № 079-Д від «29» червня 2023 р.)

Херсон – Івано-Франківськ
2023

ПЕРЕДМОВА

Освітньо-наукова програма «Історія та археологія» з підготовки фахівців за третім (освітньо-науковим) рівнем вищої освіти розроблена відповідно до стандарту вищої освіти за спеціальністю 032 «Історія та археологія» для третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти (наказ МОН від 29.04.2020 р. № 575)

(<https://mon.gov.ua/storage/app/media/vyshcha/standarty/2020/05/2020-zatverd-standart-032-b.pdf>). Освітньо-наукова програма «Історія та археологія», що реалізується в Херсонському державному університеті, є нормативним документом, який розроблено на основі Закону України «Про вищу освіту», Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах), затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 23.03.2016 № 261, Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44.

Освітньо-наукова програма «Історія та археологія» з підготовки фахівців за третім (освітньо-науковим) рівнем вищої освіти розроблена робочою групою у складі:

1. Черемісін Олександр Вікторович, доктор історичних наук, професор, професор кафедри історії, археології та методики викладання (гарант освітньо-професійної програми).
2. Водотика Сергій Григорович, доктор історичних наук, професор, професор кафедри історії, археології та методики викладання;
3. Кузовова Наталя Миколаївна, завідувачка кафедри історії, археології та методики викладання, кандидатка наук, доцентка, доцентка кафедри історії, археології та методики викладання

Рецензії-відгуки зовнішніх стейкхолдерів:

1. **Рижева Н. О.** докторка історичних наук, професорка, завідувачка кафедри історії Миколаївського національного університету ім. В.О. Сухомлинського
2. **Сачко Д. В.** кандидатка історичних наук, старший викладач кафедри публічного управління та права Херсонського державного аграрно-економічного університету.

1. Профіль освітньо-наукової програми «Історія та археологія»

1. Загальна інформація	
Повна назва вищого навчального закладу та структурного підрозділу	Херсонський державний університет Факультет психології, історії та археології Кафедра історії, археології та методики викладання
Ступінь вищої освіти назва кваліфікації мовою оригіналу	Доктор філософії Доктор філософії у галузі гуманітарних наук зі спеціальності 032 Історія та археологія
Офіційна назва освітньої програми	Історія та археологія
Тип диплому та обсяг освітньої програми	Диплом доктора філософії, одиничний, 40 кредитів, ЄКТС. Термін підготовки – 4 роки
Наявність акредитації	Первинна акредитація
Цикл/рівень	НРК України – 9 рівень, FQ-EHEA – третій цикл, EQF-LLL – 8 рівень.
Передумови	Наявність ступеня магістра, освітньо-кваліфікаційного рівня спеціаліста
Мова(и) викладання	українська
Термін дії освітньої програми	1 рік 4 місяці
Інтернет-адреса постійного розміщення опису освітньої програми	http://www.kspu.edu/About/Faculty/IPHS/ChairHistoryUkraine.aspx
2 – Мета освітньої програми	
Підготовка висококваліфікованих фахівців, здатних розв'язувати комплексні проблеми в галузі науково-дослідницької та професійної діяльності у галузі гуманітарних наук зі спеціальності 032 Історія та археологія через здійснення власного наукового дослідження, переосмислення наявних та продукування нових знань у сфері історії, історіографії, регіональної історії	
3 – Характеристика освітньої програми	
Предметна область (галузь знань, спеціальність, спеціалізація (за	Галузь знань – 03 Гуманітарні науки Спеціальність – 032 Історія та археологія <i>Об'єкт вивчення та діяльності:</i> сучасні досягнення та актуальні проблеми української історії, історіографії та джерелознавства, методи та методологія їх дослідження. <i>Цілі навчання:</i> підготовка висококваліфікованих науковців, здатних

наявності))	<p>переосмислити наявні методологічні підходи провідних зарубіжних і вітчизняних наукових шкіл, розв'язувати комплексні актуальні проблеми в галузі історії, продукувати нові знання, а також представляти їх у авторитетних українських та закордонних наукових виданнях і заходах</p> <p><i>Теоретичний зміст предметної області:</i> концептуальні та методологічні знання науково-дослідного характеру в галузі історії, археології, історіографії та джерелознавства, методи та принципи їх застосування на практиці; інтелектуальна історія України; основи сучасної наукової комунікації.</p> <p><i>Методи, методики та технології наукового пізнання:</i> загальнонаукові та спеціальні методи дослідження історичних та історіографічних явищ; джерелознавчий аналіз різних типів джерел; методи збору, верифікації та співставлення інформації з джерел.</p> <p><i>Інструменти та обладнання:</i> історичні джерела різних типів та видів відповідно до досліджуваної проблеми та епохи.</p> <p><i>Співвідношення обсягів загальної та професійної складових та вибіркової частини:</i> обов'язкові компоненти освітньо-наукової програми становлять 55 % (22 кредити), вибіркового компонента – 45 % (18 кредитів).</p>
Орієнтація освітньої програми	Освітньо-наукова програма з орієнтацією на підготовку науковців у галузі історії.
Основний фокус освітньої програми та спеціалізації	Теоретична підготовка та здійснення наукового дослідження в галузі історії, зокрема, регіональної історії України. Ключові слова: регіональна історія, історія України, локальна історія, біобібліографія, методологія фронтиру
Особливості програми	Наявність наукової складової, основним напрямом якої є дослідження регіональної історії України XVIII – XX століть, у тому числі із використанням новітніх досягнень спеціальних історичних дисциплін.
4 – Придатність випускників до працевлаштування та подальшого навчання	
Придатність до працевлаштування	2310 Викладачі університетів та вищих навчальних закладів 2443 Професіонали в галузі філософії, історії та політології 2443.1 Наукові співробітники (філософія, історія, політологія) 2443.2 Філософи, історики та політологи
Подальше навчання	Можливість отримання наукового ступеня доктора наук, зокрема, навчаючись в докторантурі.
5 – Викладання та оцінювання	
Викладання та навчання	Консультації та наставництво наукового керівника, провідних науково-педагогічних працівників під час пошукової роботи в архівах, бібліотеках, музеях, підготовки тексту дисертації, публікацій, доповідей; самонавчання і самопідготовка; науково-дослідна робота; кафедральні наукові семінари; проблемно-орієнтоване навчання; навчання через практику.
Оцінювання	Оцінювання здійснюється відповідно до вимог Європейської кредитної трансферно-накопичувальної системи та Стандартів і рекомендацій щодо забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти. Оцінювання знань здобувачів регламентується Порядком оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти в Херсонському державному університеті. Оцінювання результатів навчання в ХДУ здійснюється за 100-бальною шкалою.
6 – Програмні компетентності	
Інтегральна	Здатність розв'язувати комплексні проблеми в галузі професійної та

компетентність	дослідницько-інноваційної діяльності у сфері історії, що передбачає глибоке переосмислення наявних та створення нових цілісних знань.
Загальні компетентності (ЗК)	ЗК 01. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу. ЗК 02. Здатність працювати в міжнародному контексті. ЗК 03. Здатність розробляти та управляти проектами. ЗК 04. Здатність працювати автономно. ЗК 05. Здатність дотримуватись етики досліджень, а також правил академічної доброчесності в наукових дослідженнях та науково-педагогічній діяльності.
Фахові компетентності спеціальності (ФК)	ФК 01. Здатність продукувати нові ідеї, цілісні знання та вирішувати комплексні проблеми у галузі історії (історіографії) у процесі професійної та дослідницько-інноваційної діяльності. ФК 02. Здатність виконувати оригінальні історичні (історіографічні) дослідження, досягати наукових результатів, які можуть бути опубліковані у авторитетних українських та закордонних наукових виданнях з історії, археології, історіографії та суміжних наук, зокрема включених до наукометричних баз, рекомендованих Міністерством освіти і науки України. ФК 03. Здатність до професійного архівного пошуку в системі архівних установ України, закордонних архівах та архівних базах даних. ФК 04. Здатність до самостійного пошуку, обробки та аналізу інформації з різних типів та видів джерел, опрацювання науково-історичної та методологічної літератури, зокрема, державною та іноземними мовами. ФК 05. Здатність виявляти та оцінювати нові джерела, зокрема, мережеві ресурси, як потенційну можливість для розширення джерельної бази спеціальних історичних дисциплін. ФК 06. Здатність критично осмислювати історичні та історіографічні процеси і явища з позицій традиційних та новітніх дослідницьких підходів. ФК 07. Здатність до застосування міждисциплінарного підходу для аналізу, інтерпретації та оцінювання історичних та історіографічних фактів. ФК 08. Здатність до філософської та наукової аргументації, володіння системним науковим світоглядом, соціальними навичками, необхідними для професійної діяльності, організації наукового дослідження та представлення його результатів. ФК 09. Здатність здійснювати науково-педагогічну діяльність у закладах вищої освіти.
7 – Програмні результати навчання	
Програмні результати навчання (ПРН)	ПРН 01. Має та вільно оперує передовими концептуальними та методологічними знаннями з історії, історіографії, археології та на межі предметних галузей, дослідницькими навичками і методами, достатніх для проведення самостійних наукових досліджень та здійснення професійної (викладацької) діяльності. ПРН 02. Вміє планувати та формувати методику проведення власного наукового дослідження для отримання якісно нових знань, компетентно вирішувати професійні питання усіх етапів і складових процесу наукового дослідження. ПРН 03. Знає традиційні та актуальні історичні та історіографічні факти, концепції, школи, фундаментальні праці, глибоко розуміє теоретичні та практичні проблеми історичної науки, здійснює авторитетний огляд, критичний аналіз, оцінку й узагальнення різних наукових поглядів. ПРН 04. Знає та професійно застосовує навички пошуку та аналізу архівних джерел для здійснення власного наукового дослідження, спираючись на базові принципи архівознавства.

	<p>ПРН 05. Вільно презентує та обговорює результати власних оригінальних наукових досліджень державною та іноземними мовами, кваліфіковано відображає результати досліджень у наукових публікаціях, ефективно взаємодіє з науковою спільнотою, в тому числі міжнародною, з дотриманням норм академічної доброчесності.</p> <p>ПРН 06. Вміє визначати та інтерпретувати традиційні та новітні джерела, з інтелектуальної історії, як носіїв відомостей про процес творчості, продукування ідей, теорій, створення наукових праць, творів літератури, мистецтва, архітектури, формування суспільно-політичної і релігійної думки.</p> <p>ПРН 07. Співвідносить міфологічне, релігійне та наукове в теоретико-методологічному інструментарії історичного пізнання.</p> <p>ПРН 08. Демонструє здатність до використання спеціальних історичних дисциплін як інструментарію для дослідження української історії.</p> <p>ПРН 09. Демонструє здатність організовувати освітній процес і викладання історичних дисциплін відповідно до завдань та принципів сучасних закладів вищої освіти, вимог до його наукового, навчально-методичного та нормативного забезпечення.</p> <p>ПРН. 10. Має навички застосовувати інформаційні технології для обробки, аналізу та представлення результатів досліджень.</p> <p>ПРН 11. Демонструє здатність до саморозвитку і самоорганізації евристичної та наукової роботи, критичної самоперевірки повноти та відповідності матеріалів дослідження встановленими законодавством України вимогам.</p>
8 – Ресурсне забезпечення реалізації програми	
Кадрове забезпечення	<p>Викладання дисциплін забезпечують науково-педагогічні працівники університету, які працюють на постійній основі та виконують необхідні умови для провадження освітньої діяльності на третьому (освітньо-науковому) рівні: доктори наук, професори – 2; кандидати наук, доценти – 3. Кадрове забезпечення передбачає наявність наукових керівників, необхідної кількості науково-педагогічних працівників, які є активними дослідниками та потенційними рецензентами дисертації аспірантів, дотримуються норм академічної доброчесності та вживають заходів для виключення можливості їх порушення в академічному середовищі.</p>
Матеріально-технічне забезпечення	<p>Для забезпечення освітнього процесу, наукової, методичної, творчої діяльності наявна необхідна матеріальна база і належне технічне забезпечення:</p> <ul style="list-style-type: none"> - аудиторії для проведення лекційних та семінарських занять (наявне мультимедійне обладнання, телевізори, DVD-програвач, ноутбук, проектор з демонстраційним екраном великого розміру). - платформа KSUOnline; платформа KSU 24; - Археологічний музей Херсонського державного університету; - Наукова бібліотека Херсонського державного університету; - Архівно-музейний центр Херсонського державного університету; - соціально-побутова інфраструктура (пункти харчування, гуртожитки, спортивний майданчик, басейн, річкова та морська бази для спорту, відпочинку та оздоровлення). <p>На період тимчасового переміщення університету на базу Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника використовується матеріально-технічне забезпечення цього закладу.</p>

<p>Інформаційне та навчально-методичне забезпечення</p>	<p>Доступ до Наукової бібліотеки та електронного архіву-репозитарію ХДУ, Е-бібліотеки, наукометричних баз даних Scopus і Web of Science, Інформаційні та навчально-методичні матеріали зберігаються на платформі KSU Online; сторінці кафедри історії, археології та методики викладання офіційного сайту ХДУ (http://www.kspu.edu/About/Faculty/IPHS/ChairHistoryUkraine.aspx); література та фахові періодичні видання, доступ до науково-метричних баз даних в Науковій бібліотеці ХДУ (http://www.kspu.edu/About/DepartmentAndServices/Library.aspx). Аспіранти мають можливість апробації результатів наукових досліджень, публікуючи статті у фаховому історичному журналі категорії Б «Південний архів (історичні науки)» http://pahs.journal.kspu.edu/index.php/pahs та беручи участь у щорічній Всеукраїнській науковій конференції молодих вчених, аспірантів та</p>
---	---

	студентів «Проблеми регіональної історії України» та інших наукових заходах, організованих випускаючою кафедрою. Херсонський державний університет сприяє доступу аспірантів-істориків до фондів архівних, музейних, бібліотечних установ України.
9 – Академічна мобільність	
Національна кредитна мобільність	На підставі двосторонніх договорів між Херсонським державним університетом та закладами вищої освіти, науковими установами
Міжнародна кредитна мобільність	<p>підставі міжнародних угод ХДУ про співпрацю:</p> <p>Угода №28-53. Поморська Академія в м. Слупськ (Республіка Польща). Термії дії: 11.03.2020 – 11.03.2025</p> <p>Угода №01-8 Університет ім. Адама Міцкевича м. Познань (Республіка Польща). Термін дії: 04.04.2006 - безстроковий термін</p> <p>Угода №31-5 Університет Альпен-Адрія м. Клагенфурт (Республіка Австрія). Термін дії: 16.03.2016-16.03.2026</p> <p>Угода №28-47. Університет ім. Яна Длугоша в м. Ченстохова (Республіка Польща). Термін дії: 31.10.2019 – безстроковий термін</p> <p>Євразійський національний університет імені Гумільова (Республіка Казахстан).</p> <p>Договір № 28-63 від 01.10.2021</p> <p>мін дії 5 років з продовженням</p> <p>http://www.kspu.edu/About/Faculty/IPHS/ChairHistoryUkraine/Academic_mobility.aspx</p>
Навчання іноземних здобувачів вищої освіти	Підготовка іноземних громадян не передбачена.

2. Перелік компонент освітньої програми та їх логічна послідовність

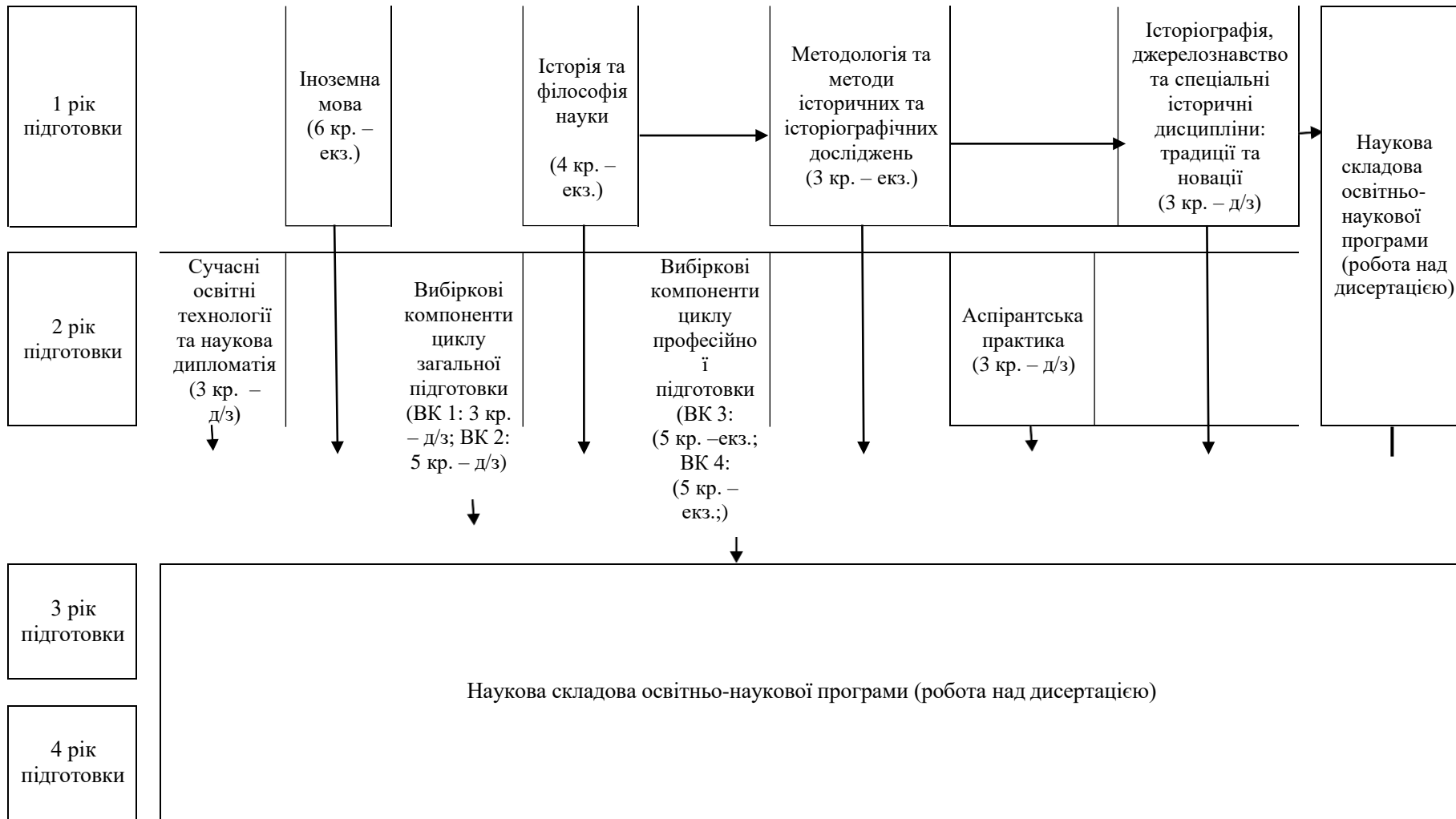
Перелік компонент освітньої програми

Код н/д	Компоненти освітньої програми (навчальні дисципліни, курсові роботи, практики, атестація здобувачів вищої освіти)	Кількість кредитів	Форма підсумкового контролю
1	2	3	4
Обов'язкові компоненти освітньої програми			
Цикл загальної підготовки			
ОК 1	Іноземна мова	6	Екзамен
ОК 2	Історія та філософія науки	4	Екзамен
ОК 3	Сучасні освітні технології та наукова дипломатія	3	Залік
Цикл професійної підготовки			
ОК 4	Методологія та методи історичних та історіографічних досліджень	3	Екзамен
ОК 5	Історіографія, джерелознавство та спеціальні історичні дисципліни: традиції та новації	3	диф.залік
ОК 6	Аспірантська практика	3	диф.залік
Загальний обсяг обов'язкових компонент:		22	
Вибіркові компоненти освітньої програми			
Цикл загальної підготовки			
ВК 1	Дисципліни вільного вибору аспіранта	3	Залік
ВК 2	Дисципліни вільного вибору аспіранта	5	Залік
Цикл професійної підготовки			
ВК 3	Дисципліни вільного вибору аспіранта	5	Екзамен
ВК 4	Дисципліни вільного вибору аспіранта	5	Екзамен
Загальний обсяг вибірових компонент:		18	
ЗАГАЛЬНИЙ ОБСЯГ КОМПОНЕНТ ОСВІТНЬОЇ ПРОГРАМИ		40	

Перелік дисциплін вільного вибору аспіранта

Цикл загальної підготовки	Цикл професійної підготовки
ВК 1 1. Методика роботи з науковим текстом. 2. Аналіз даних у проєктній діяльності.	ВК 3 1. Архівна евристика. 2. Методика впорядкування наукового тексту 3. Сучасні підходи до роботи з археологічними джерелами
ВК 2 1. Ділова англійська комунікація. 2. Академічне письмо.	ВК 4 1. Інтелектуальна історія України XIX – XX ст. 2. Актуальні проблеми джерелознавства 3. Актуальні проблеми археології

Структурно-логічна схема освітньої програми

3. Форма атестації здобувачів вищої освіти

Підготовка здобувачів вищої освіти ступеня доктор філософії в аспірантурі завершується захистом дисертації у постійно діючій / разовій спеціалізованій вченій раді, або наданням висновку про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертаційного дослідження у формі витягу з протоколу засідання випускаючої кафедри про рекомендацію до захисту дисертації.

Атестація здобувачів вищої освіти ступеня доктор філософії здійснюється відкрито та публічно постійно діючою або разовою спеціалізованою вченою радою на підставі публічного захисту наукових досягнень у формі дисертації.

Дисертація – спеціально підготовлена кваліфікаційна наукова робота на правах рукопису, яка має містити наукові результати проведених здобувачем досліджень, що мають істотне значення для історичної науки, наукову новизну, теоретичне та практичне значення. Дисертація виконується здобувачем особисто та без порушення вимог академічної доброчесності (академічний плагіат, само плагіат, фальсифікація, фабрикація). Обсяг основного тексту дисертації (без списку літератури і додатків) має становити не більше 9 друкованих аркушів, оформлених відповідно до визначених вимог МОН України.

Вимоги до дисертації та наукових публікацій здобувача наукового ступеня доктор філософії визначені чинним законодавством України.

4. Матриця відповідності програмних компетентностей компонентам освітньої програми

	ОК 1	ОК 2	ОК 3	ОК 4	ОК 5
ЗК 01	+	+	+	+	
ЗК 02	+		+		+
ЗК 03			+		
ЗК 04				+	+
ЗК 05		+		+	
ФК 01	+			+	+
ФК 02				+	+
ФК 03	+				
ФК 04				+	+
ФК 05					+
ФК 06				+	+
ФК 07	+	+			+
ФК 08	+	+	+	+	+
ФК 09					+

5. Матриця забезпечення програмних результатів навчання (ПРН) відповідними компонентами освітньої програми

	ОК 1	ОК 2	ОК 3	ОК 4	ОК 5
ПРН 01		+		+	+
ПРН 02	+		+	+	
ПРН 03		+		+	+
ПРН 04				+	
ПРН 05	+		+	+	
ПРН 06					+
ПРН 07		+			+
ПРН 08				+	+
ПРН 09					+
ПРН 10	+		+	+	
ПРН 11				+	

Гарант ОНП

Олександр ЧЕРЕМІСІН
